

...:TÜRKÇE VE İNGİLİZCE AKHISAR:...

TARİHÇE

Yapılan birçok araştırmanın gün ışığına çıkardığı bilgiler sonucu Akhisar'ın yaklaşık 9000 yıllık bir geçmişe sahip olduğunu söylenmektedir.

En son Doç. Dr. Engin Akdeniz ve ekibinin yaptığı prehistorik yüzey araştırmalarıyla Akhisar'ın ilk yerleşik hayata geçilen yerlerden biri olduğu saptanmış, bulunan seramik parçalarının yapılan laboratuvar incelemelerinden sonra ilk yerleşkelerin İ. Ö. 6-7000 yıllarına tarihlendiği kesinleşmiştir.

O günlerden bu yana eski kaynaklara sikkeler ve yazıtlara göre Akhisar Thyateira Pelopeia Semiramis Euppia ta Siyaterya Aspro Kastro Köklüce gibi isimlerle anılmıştır.

MİTOLOJİDE AKHISAR

Herdot'un anlatımına göre tanrı soylarını belirten, onlara isimlerini veren ve efsanelerini anlatan ilk kişiler Homeros ve Hesiodos'tur.

Mitoloji ile Akhisar'ın ilişkisini kurarken bu iki evrensel şairin tanımlamalarından yola çıkarak geçmiş en eski uygarlıkların orta ve batı Anadolu'da medeniyet kurduğunu görmekteyiz. Kolonileşen şehirlerinin birbiri ile ticari ilişkileri ve aynı dili konuşan sitelerin bir araya gelmeleri ile birlikte büyük metropoller ortaya çıkmaya başlamış ve bunun sonucu olarak ortak mitoloji ve teoloji gelişmiştir.

Bugün Akhisar yöresinde bulunmuş antik çağ kalıntılarında heykellerde sikkelerde lahit ve mezar taşlarında gördüğümüz tanrı ve tanrıça figürlerinin öyküleri işte bu döneme dayanmaktadır.

Bugün Manisa Müzesinde sergilenen Thyateira'da bulunmuş Roma dönemine ait Eros figürü buna örnek olarak gösterilebilir.

Tarih öncesinin en gerilerinden başlayarak önce Akdeniz havzası, daha sonra kuzey ülkelerine hatta asya içlerine kadar yayılan ana tanrıça dininin kaynağı da anadolu'dur. en yaygın adı Kybele ya da Kubabab'dır. Akhisar'ın içinde bulunduğu Lydia bölgesinde ise Kybele adını almaktadır. Kybele'nin en büyük tapın merkezlerinden biri de Akhisar'ında bağlı olduğu Manisa (magnesia)'dır. Spil (spylos) Dağında Hititler (i.Ö. 3200-1100) zamanından kalma kybele kabartması vardır.

Ana tanrıça ile birlikte tasvir edilen simgelerden biri olan çift yüzlü balta yani Labris Antikçağ Akhisar paralarının hemen hemen tümünde görülen bir motiftir. Labris din ile ilgili kutsal bir alettir ve tarih öncesinden beri Mezopotamyadan Girit'e kadar yaygın bir şekilde görülmektedir. Orta Anadolu'da yaşayan Hititlere ait bir tanrı olan teşup bir elinde çift yüzlü balta diğerinde yıldırım ile tasvir edilmiştir. kutsallığını kadınların işi olan ağaç kesmekten alan Labris giderek savaş ve kurban baltasına dönüşmüştür.

Sümerlerden Anadolu'ya geçen çift yüzlü baltayı kullanan diğer kavim de amazonlardır. Mitolojide amazonların savaş tanrısı Ares ile Aphrodite'nin kızları olduğu bilinmektedir. savaşçı karakterleri çeşitli kaynaklardan da bilinen bu kadınlar ok ve yayın yanı sıra labris dediğimiz çift yüzlü baltayı da kullanmaktaydılar. mitolojide amazon komutanının ismi olduğu söylenen Thyateria yani Akhisar bu kavim tarafından kurulmuştur (i. Ö. 2200-2100). diğer kaynaklara göre ise Akhisar da ilk yerleşim yerini kuranlar Yorton kültürünün de yaratıcısı olan Luwilerdir (i.ö. 2200-2100).

Kısaca bakıldığında Akhisar'ın antik yaşı ve soyağacı aşağıdaki şekildedir.

İlk insanın belirtilerinin bulunduğu prehistorik dönem-neolitik: (ilk çağ ve mağara devri i. Ö. 7000-5200 yılları arası dönem bulunan seramik parçaları, el aletleri)

Kalkolitik dönem (i. Ö. 5000-3000 yılları yapılan yüzey araştırmaları sonucu elde edilen seramik, el aletleri, tarım araç gereçleri)

Tunç çağı: (i. Ö. 3000-2000 Hurri'ler dönemi; çivi yazıtları, arkeolojik kalıntılar, tarihi kayıtlar)

Orta tunç çağı: (2000-1500 Hitit dönemi çivi, kaya yazıtları, arkeolojik buluntular, tarih ve Coğrafyacılardan kayıtları)

Tunç çağı sonu: (i. Ö. 1200-1200 bilinen tüm yazılı ve arkeolojik kaynaklar bu çağın bir bölümünde coğrafyacılardan ve tarihçilerin kayıtları)

Demir çağı - antik çağ: (i. Ö. 1200-1000 arasında başlar i. Ö. 800 de Helenistik dönem başlar; tarihi kayıtlar, arkeolojik kalıntılar)

Frig dönemi (i. Ö. 800-600 yılları arası yazılı ve arkeolojik buluntular)

Lidya dönemi: (i. Ö. 750-547 Yılları arası en çok arkeolojik kalıntının bulunduğu dönem)

Persler: (i. Ö. 547-350)

Büyük İskender – Seleukoslar (i. Ö. 350- 195)

Bergama krallığı (i. Ö. 195-60)

Roma: (i. Ö. 60- i. S. 394)

Roma- Bizans: (400-1300)

Akhisar'da hüküm sürmüş kavimler ve devletler:

Luwi'ler ve Etrüskler

Pelasglar

Hitit'ler

Lidya'lılar

Frigler

Helen'ler

Pers'ler

Makedonlar (büyük İskender)

Bergama krallığı

Seleukos'lar

Romalılar

Bizanslılar

Türkler...

Bundan başka kısa süre Akhisar'ı istila etmiş yada hüküm sürmüş kavim ve devletlerde şunlardır. Pelopslar, Leg'ler, Atyad'lar, Heraklit'ler Aiol, İyon, Dor, Galatlar, kimmerler, trak'lar, Pontus krallığı, sasaniler, Araplar, Latinler, haçlılar değişik dönemde akhisar'da bulunmuşlardır.

Binlerce yıllık tarihinde akhisar'ı ziyaret etmiş ya da bu şehirde bir süre yaşamış dünya tarihinde kalıcı izler bırakmış şahıslar.

Amazonlar

Hitit kralı hattuşili

Truva kralı priamos

Frig kralı Midas

Lydia kralları giges, ardyas, sadyattes, alyettes, kroisos (Karun)

Pers kralı dareios

Macedonia kralı büyük İskender (great aleksandr)

Lysimakhos

Kommagene kralı antigones

Seleukos

Bergama kralı eumenes, attalos, aristonikos

Bithynia kralı II. Prusias

Romalı filozof gaius blossius, roma vali ve kralları: comalius sula, flavius fimbria, gaius lulius ceasar (jul Sezar), marcus antonius, hadrianus, caracalla, doğu roma (Bizans kralları) hemen hemen hepsi Akhisar'a uğramıştır.

i. ö. 680-540 yılları arasına gelindiğinde akhisar'ında sınırları içerisinde yer aldığı bölgede dünyanın en yüksek medeniyetini kuran Lidyalıları görmekteyiz. Lidyalılar insanlık tarihinin en önemli ve günümüzün en vazgeçilmez aracı olan parayı icat etmiştir. Böylece ilk defa alışverişte mal becayişine dayalı ticaret para ölçü birimine dayandırılmış ve evrenselleşmiştir. İcat edilen bu ilk paralar elektron (altın-gümüş karışımı) denilen maddeden yapılmıştı ve bakla şeklindeydi. Sonraları bir yüzünde aslan- boğa figürü diğer yüzünde üçgen kare şeklinde çukurluk olan altın ve gümüş maddedeniki formda basıldı. Mesleki örgütlenmenin ileri safhada olması, akhisar'ın bir metropolis olmasında ve para basmasında etkili olmuştur.

i.s. 42-48 yıllarına bakıldığında anadolu'da hristiyanlık yayılmaya başlamıştır. Akhisar hristiyanlığın ilk kabul gördüğü ayrıca ilk 7 kilisenin kurulduğu yerlerden biri olmuştur. İncilin iki bölümünde akhisar'dan söz edilmektedir. St. Jean incil'deki vahiyler (apocalypse) bölümünde anadoludaki 7 kutsal kiliseden bahsetmekte (ephesus, Smyrna, Pergamon, Thyateria, Sard, Philadelphia, Laodikeia) ve onlara yazdığı mektuplarda değişik konulara değinmektedir.

Bir mektupta, St. Jean Akhisar'da İsaabel (Jezebel) adlı puta tapan (Pagan) ve yün, keçe, tekstil seramik bronz işçileri loncalarının yönetimini ele geçiren bir kadından bahsetmektedir. Mektupta inanç sahiplerinin aklını çelerek kötülük yapan bu kadına karşı, inanç sahiplerine tedbir ve sebat; paganlara da ceza ve lanetten bahsedilmektedir.

Türk'lerin Anadolu'ya ilk gelişleri İ. S. 800-1000 yılları arsındadır. Kalaç, Karluk, Kanglı, Kıpçak Türk boyları Anadolu'ya gelmiş yerleşmiş ve Bizans ordusunda çeşitli dönemlerde görev almışlardır. 1071 de Bizans ile Selçuklu devletinin yaptığı Malazgirt savaşı sonrası Anadolu'nun büyük bir çoğunluğu Türklerin eline geçti ve değişik ve değişik beylikler oluşmaya başladı (1071- 1086). 1096 yılından itibaren Haçlıların ve Latinlerin Bizans'ı ve Anadolu'yu işgal etmeleri sonucu 1261 yılına kadar Akhisar bunların elinde kalmıştır. Daha sonra Bizans yönetimine geçmiş ve o günden beride Akhisar adını almıştır. Anadolu Türk Beyliği olan Saruhan Beyliği'nin parçası ve önemli şehirlerden biri olmuştur. Bu dönem 1410 tarihinde Osmanlı İmparatorluğuna katılmasına kadar sürmüş ve bu süre içinde Saruhan Bey, İshak Bey, Hızır Bey bu bölgeyi yönetmiştir.

Akhisar Osmanlı Devleti yönetimi sırasında da coğrafi, ekonomik ve stratejik döneminden dolayı canlılığını yitirmemiştir. Osmanlı devletini yöneten 36 padişahın 7 tanesinin şehzadelik ve valilik yaptığı Manisa (Magnesia) Akhisar'ın bağlı olduğu bir vilayettir.

O dönem dünya tarihine yön veren Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman, Akhisar'ın da sınırları içinde bulunduğu bu şehirde yaşamış ve yetişmiş oradan padişah olmuşlardır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Thyateira (Akhisar) da İ. Ö. 2200 yıllarında ilk kentleşme başlamıştır. Buna kıyaslamalı Tarih ölçüsü ile bakıldığında; İnsanoğlu Akhisar'da Kent kültürünü oluşturmaya başladığında Avrupa'da günümüzün kültürünü temsil eden medeni ülkelerinin başkentlerinin kurulmasına çok uzun yüzyıllar vardı. Yine insanlık tarihine bakıldığında Akhisar Hint-Avrupa dili konuşan kavimlerin tam geçiş noktasındadır.

İnsanoğlunun medeniyetini ilk oluşturduğu yerler Mezopotamya, Anadolu ve Mısır'dır. İlk şehir veya site devletlerinden, devletlere ve imparatorluklara geçiş tarihin bu döneminde başlamıştır.

Mezopotamya’da: Sümer, Babil, Asur, Akadlar; Mısırdaki Firavunlar; Anadolu’da Huri, Hitit, Frig, Lydia, Lykia gibi büyük devletler ve imparatorluklar kurulmuştur. İşte Thyateira (Akhisar) tarihin bu kesimlerine şahit olmuş ve doğuşu da bu dönemlere rastlamıştır. Akhisar’da, İncil’de de bahsedildiği gibi dünyanın ilk kiliselerinden birisi kurulmuştur. Aynı zamanda Pers istilası sırasında ateşe tapınma (Zerdüş) yeri olarak ta kullanılmıştır. Binlerce yıldır insanlara ibadethane olarak kullanılan bu yer şimdi (1307 den beri) Camii (Ulu cami) olarak insanlara hizmet vermektedir. Osmanlı döneminde de Batı Anadolu’nun önemli bir şehri olan Akhisar’da bulunan Tarihi ve arkeolojik yapı ve eserler şunlardır.

ULU CAMİ: Milattan önce Paganlara ait bir tapınak olan yapı Romalılar Döneminde onarılarak bir ara bedesten olarak kullanılmış daha sonra Hristiyanlığın yayılmaya başlamasından sonra kiliseye çevrilmiştir. Kilise yapıldığında henüz Hristiyanlık imparatorluk tarafından resmi din ilan edilmemiştir. Saruhanoğulları Beyliği döneminde de camiye çevrilen yapının doğu tarafında halen apsis izleri mevcuttur. Güney tarafı da eski antik yapının kalın duvarlarından ve kemerli kısımlarından ibarettir. 7 metrelik bir temel üzerine oturan yapının kuzey ve güney duvarları 3.68 metredir ve mabedin ilk yapıldığından beri sağlam kalan en önemli yerleridir. Doğu ve Batı duvarları Saruhanlılar ve Omsalılar tarafından kısmen tamir edilmiş kısmen yenilenmiştir.

Caminin kubbesi zaman içinde yıpranıp büyük tahrifata uğramış ve tuğla malzeme ile yeniden yapılmıştır. Son cemaat yeri bulunmayan binanın mimari yapısı doğu batı yönünde uzanan dikdörtgen şeklindedir. Yapıya çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilmektedir. Girişte 4 adet ilmiş şekilde mermer taşıdığı sermahfil (Üst kat ibadet yada oturma yeri) yapılmıştır. Bu 4 mermer sütunun ve kaidelerinin yapısı ve işlemleri ile sütun yapısı tamamen spesifik bir başka hiçbir yerde görmek mümkün değildir.

Bir rivayete göre bu sütunların Sicilya’dan getirildiği söylenmektedir. Cami girişinin sol tarafında iki adet taşın yapılan değişik mimaride dikdörtgen sütun sağ tarafında ise yine aynı dikdörtgen sütun ve minbere yakın kırmızı mermerden yapılmış yekpare sütun vardır. Bunlar 8 köşeli kubbeyi taşımaktadır. Yine caminin mihrabı, mihrabın mermer sütunları mihrabın üst kısmının figür, tezyin, varak, yazı ve işlemleri spesifik ve tamamen 18. yüzyıl mimari süslemesinin özelliklerini taşımaktadır. Caminin bahçesinin güneydoğu kısmında tarihi 500 yıl öncesine kadar giden ilginç ve orijinal mezar taşlarının bulunduğu bir hazine vardır. Cami tasvirli mezar taşları Türk taş işçiliğinin önemli örneklerinden sayılabilecek güzelliğindedir.

THYATERIA ANTİK KENTİ: şehir merkezinde bulunan Bouleterion (meclis binası), sütunlu yol ve değişik kemerli yapılardan oluşmuş ve günümüze kadar gelmeyi başarmış antik kenttir. İlk kuruluş tarihi İ. Ö. 2200 yıllarına dayanan Thyateira (Akhisar) nın bu kısmındaki yapıları Roma dönemine ait olup bu kalıntılarda yapılan arkeolojik çalışmalara ve derin sondajlara göre yapının temelini 4.67 m. aşağıda olduğu tespit edilmiştir. Yine etrafında yapılan inşaat çalışmaları sırasında kentin ne kadar büyük bir alana yayıldığı ortaya çıkmaktadır.

Zamanında metropolis olan Thyateira’nın kuzey tarafında sütunlu yol devam ederek yaklaşık 300 m. Uzaklıktaki höyüğe doğru uzanmaktadır. Üzerinde değişik binaların bulunduğu hastane höyüğünde yapılan inşaat anında ve arkeolojik sondajlarda elde edilen verilere göre üst kısmı Roma dönemi Nekropolü (Mezarlık) dür. Daha alt kısmı da neolitik döneme tarihlenmektedir. Yine yapılan çalışmalara göre şehrin Akrapolü’nün burası olması kuvvetle muhtemeldir. Eski gezgin ve coğrafyacıların yazdığına göre de Thyateira nın akrapolünde daha evvel Athena adına bir tapınak bulunmaktaymış.

KÖFÜNLÜ CAMİİ: İ. S. 1316 yılında Saruhan Beyliği tarafından yapılmıştır, hastane höyüğünün kuzeydoğusundadır. Yapının dış duvarları antik sütunlar kullanılarak desteklenmiştir.

Sasa Bey Hamamı: (İ. S. 1418- 1428) Sese bey hamamı da denilen yapı hastane höyüğünün 200 metre kuzeydoğusundadır. Çatısındaki yapı süslemesi Yahudi sanatı tipindedir.Halen kullanılmaktadır.

PAŞA CAMİİ ve PAŞA HAMAMI: (İ. S. 1469) Önemli bir Osmanlı dönemi eseridir.bir külliye içerisinde yer alan caminin yanında vakfa ait bir imaret (Aş evi), bir hamam, dükkanlar, taş medrese ve birde kervansaray vardır. İ. S. 1671 de Akhisar'ı ziyaret eden Türk Seyyahi Evliya Çelebi tuttuğu notlarında şöyle bahsetmektedir:

Paşa cami ve hamamı önünde bir geniş meydana ulu çınar ağaçları vardır, bunların altında 500 kişi oturup kahve içerler altına asla güneş etki etmez, bütün dostlar burada oturup tavlâ ve SANTRANÇ oynarlar.

Giriş kısmı revaklı, Osmanlı sanatını yansıtan bir mimariye sahiptir. Caminin sağında solunda 2 namazgah bulunmaktadır, kemerler üzerine oturmuş tek bir kubbe vardır, pencerelerinde 18. yüzyıl süsleme sanatına uygun ince bir zevk ve süsleme göze çarpmaktadır. Hala bu külliyenin imareti, hamamı ve hanı kullanılır durumdadır ve her gün 800 fakir insanın yemek ihtiyacı karşılanmaktadır.

YENİ GÜLRUH CAMİİ ve YENİ HAMAM: (İ. S. 1500 ilk yarısı) Şehzade Alemşah'ın (II. Beyazıt'ın oğlu Fatih Sultan Mehmet'in torunu) annesi Gülrüh Sultan tarafından yapılmıştır. Daha evvel örneklerine rastladığımız gibi bu camide hamam, medrese, imaret, bedestenin bulunduğu bir külliye içerisinde yer almaktadır. Cami tek kubbeli tek minarelidir, hamamı hala kullanılmakla birlikte diğer eserler zamanla yok olmuştur.

YAHUDİ MEZARLIĞI: Akhisar'ın güney doğusunda Reşat Bey mezarlığına yakın Yahudi mezarlığı vardır halen buradaki mezar taşları korunmakta ve bakımı yapılmaktadır. Havra (sinagog) Şimdiki Türk Telekom Müdürlüğünün arkalarında bir çıkmaz sokakta bulunmaktadır. Akhisar'da yaşayan Yahudilerin ibadet yeri olan bu havradan günümüze bir kapıdan başka pek bir şey kalmamıştır.

KAYALIOĞLU OKUL BİNASI: (1905) Kayalioğlu beldesinde yer alan bu eski tarım okulu Yahudiler tarafından inşa edilmiştir. Ahşap ve 3 katlı olarak tasarlanan bina 20. yüzyılın ilk yıllarında Akhisar'da yerleşmiş Yahudiler tarafından yapılmıştır. Tarihi bina yakın tarihe kadar ilkokul olarak kullanılırken, boşaltılmış ve günümüzde oldukça sağlam olmasına rağmen kaderine terk edilmiştir. Bu tarihi bina İzmir-İstanbul karayolundan yeşillikler içinde bütün heybetiyle görülebilirken, bir süreden beri hemen yanında inşa edilen modern okul binası yüzünden artık tam olarak görülememektedir.

Akhisar'ın yakın çevresinde bulunan antik kent ve yerleşim yerleri :

Yortan (Bostancı- Karakurt), Khliara, Gördük kale, Attaleia (Selçikli), Stratoikeia/Hadrianapolis (Siledik), Nakrassa (Bakır), Kalamos (Gelenbe), Meteorion (Medar), Apollonis (Mecidiye), Hermokapelia (Zeytinliova), Heirakome (Beyoba), Hyrcanis(Alibeyli), Iulia Gordos (Gördes), Plateia Petra (Şahankaya), Daldis (Kemer), Kharakipolis (Karayakup), Bintepeler, Sardes, Aigai, Sides (Demirci). Görülmeye ve Gezilmeye değer yerlerdir.

El Sanatları

Akhisar'da antik çağdan beri insanların ihtiyaçlarını karşılayan el sanatlarının bir kısmı halen yapılmaya devam etmektedir.

Bunlardan biri milattan önce de loncasının olduğunu bildiğimiz yün ve keçeciliktir. Günümüz Akhisar'ında bu mesleği devam ettiren bir zanaatkar (Orhan Patoğlu) vardır. Bunun yanı sıra bakır kap işleme ve kalaylama ile at arabası üretim merkezliğini yapmıştır. Buna bağlı olarak

araba ve hayvan koşum takımı yapan Saraçlar el emeği eserlerini günümüzde de yapmaktadırlar. Yine semer işçiliğini de yüzyıllar öncesinden gelen yapım tekniği ile birkaç zanaatkar devam ettirmektedir.

Tablet Yazıt ve Yol Taşları

Bölgede en çok rastlanan yazılı taşlar yol taşlarıdır. Bu taşların üzerinde devrin yöneticilerinin adları yazılmaktaydı. Böylece bu taşların hangi döneme ait olduğunu anlamak çok kolaylaşmaktadır. Yol taşları daha çok Roma dönemine ait olup, kimisinde hem Latince hem de Grekçe yazılar bulunmaktadır.

Bulunan MÖ 120- 140 yıllarına ait bir tablette, Akhisar'da Roma İmparatoru Hadrianus anısına yapılmış “Hadrianeon” adı verilen kutsal bir alan bulunduğu ve burada her yıl “Hadriana Olympia” denilen spor karşılaşmalarının yapıldığı yazılıdır. Bu alanın neresi olduğu bilinmemektedir.

Sikkeler: Paranın MÖ 7. yüzyılda Lidyalılarca icat edildiği düşünülürse, önemli Lidya kentlerinden Thyateira'nın dünyada paranın ilk kullanıldığı yerlerden biri olması kaçınılmaz olmaktadır. MÖ 200 yıllarında önemli ticaret merkezleri kendi paralarını kendileri basmaya başlamıştır.

Thyateira'da basılan en eski sikkeler bronzdan yapılmış ve Bergama Krallığı dönemi aittir. Thyateira sikkelerinde genellikle bir yanda tanrı Apollon ve Tanrıça Artemis'in büstleriyle diğer yanda çift yüzlü baltaya rastlanmaktadır. MS 50 yıllarında Thyateira'da Roma İmparatorlarının ve Şehir yöneticilerinin büstlerinin bulunduğu sikkeler basılmıştır. Bu dönemdeki sikkelerde bulunan bazı tasvirlerden Thyateira'da bazı spor müsabakalarının yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bazı sikke buluntuları bir zamanlar Thyateira, Pergamon (Bergama) ve Smyrna (İzmir) kentleri arasında bir ekonomik birliğin bulunduğu bilgisini vermektedir.

GÜNÜMÜZDE AKHİSAR

Akhisar halen Batı Anadolu'nun ve Türkiye'nin ekonomi ve nüfus olarak büyük ilçelerindedir. Akhisar ekonomisini Tarım ve Endüstri belirler. Akhisar Organize Sanayi Bölgesinde Avrupa'nın ve Türkiye'nin sayılı Seramik üreticisi olan tesisler bulunmaktadır, yine Türkiye'nin en büyük Broylar ve Yumurta üreten tesisleri Akhisar'da bulunmaktadır.

Tarım Ürünleri; Akhisar'da en çok yetiştirilen tarım ürünleri Tütün, Pamuk, üzüm, meyve ve zeytindir. Zeytin ve Zeytin yağı üretimi en büyük tarım girdi kalemidir. Akhisar Türkiye sofralık zeytinin 3/2 sini üretmektedir.

Tarım Bakanlığının ve Çiftçi birliklerinin tespitine göre Akhisar'da 25.000.000 adet zeytin ağacı bulunmaktadır. Toprağın yapısı ve iklim Akhisar zeytininin tadını ve nefasetini mükemmel yapmaktadır. Türkiye'den Avrupa'ya ihraç edilen sofralık zeytinin önemli bölümü Akhisar zeytinidir.

Zeytin Yağı bütün tek tanrılı dinlerde kutsal kabul edilmiş ve kutsanmış, insanlık için vazgeçilmez kabul edilmiş, Tanrı sıvısı diye adlandırılmıştır. İnsanlar zeytinyağını uzun süre ilaç yerinede kullanmış ve hala bütün dünyada sağlıklı yaşam için vazgeçilmez kabul edilmiştir. Toprak, ısı, iklim, yetiştirme, düşük asit değerleri ve üretim becerisi bir araya geldiğinde Akhisar Zeytinyağı dünya zeytinyağı kriterlerine göre “mükemmel” kabul edilmiştir. Akhisar ve civarında 75 adet Zeytinyağı üretim tesisi dünyaca kabul görmüş zeytinyağını üretmektedir.

HISTORY

According to the results of many researches, the history of Akhisar dates back 9000 years throughout history.

Recently, Dr. Engin Akdeniz and his team have made vast survey of prehistoric life through Akhisar and have found the city was one of the first of the places that people settled. It has become clear after the laboratory examination of ceramic fragments were found that the city dated back to the years 6-7000 BC.

Since that day, according to the old sources, the coins and inscriptions, Akhisar has been called with the names such as Thyateria, Pelopeia, Semiramis, Euppia, Ta Siyaterya, Aspro- Kastro and K klice.

AKHİSAR IN MYTHOLOGY

According to Herodotus narration, the first people stating descendants of the Gods, giving them names and legends are Homer and Hesiodos.

When establishing the relationship between Mythology and Akhisar and starting from the definition of these two universal poets, we have seen the oldest civilizations were established in Central and Western Anatolia. With the commercial relations of colonized cities with each other and coming together of the speaking the same language communities started the emergence of great metropolis, and as a result of this, common mythology and theology were developed.

Today the stories, the figures of gods and goddesses found in the ruins of ancient times, coins, sculpture in the stone sarcophagi and tombs that we have seen belonged this era. Roman Eros figure, found in Thyateria, being exhibited in Manisa museum, can be shown as an example.

Starting with the early history, the source of Mother Goddess religion starting from the Mediterranean basin, and spreading first to northern countries even up to center Asia is Anatolia. The most common name is Kybele or Kubaba. The area belonging to Lydia which includes Akhisar is called Kybele. One of the greatest Kybele temples including Akhisar is Manisa (Magnesia). You can see the Kybele relief left over from the Hittites (3200-1100BC) on the mountain called Spil (Spylos).

The double-sided axe, namely Labris depicted with Mother Goddess, an done of the symbols, is the pattern which is seen almost all on the Akhisar coins. Labris is a sacred instrument concerning religion and since prehistoric era and widely seen from Mesopotamia to Crete. Teşup is a God, living in Central Asia, belonging to Hittites, and depicted holding double-sided axe in one hand, and lightning in the women whose work is cutting trees became war and victim axe in time.

The other tribe using the double-sided axe that passed from Sumer to Anatolia is Amazons. In mythology, the Amazons are known to be the daughter of Ares, God of War, and Aphrodite. These women whose fighting characters known in various sources used double-sided axe, also called labris, in addition to arrows and arc. Theatre in mythology known as the name of the commander that is Akhisar was founded by this tribe (BC 1300.). according to other sources, it was Luwis who created the culture of Yortan and founded the first settlement of Akhisar (2200-2100 BC.).

In short, the ancient age and the family tree of Akhisar is as follows.

Prehistoric period- Neolithic: when the first signs of man's found. (First Era and Cave Era 7000-5200 BC period, ceramic components and hand tools).

Chalcolithic period- (5000- 3000 Years BC, ceramics obtained from the surface excavations, hand tools, agricultural tools based on different sources)

Bronze Age 3000-2000 BC, Hittite periods rock inscriptions, archaeological findings, records of historians and geographers.

End of the Bronze Age (1500- 1200 BC, all known written and archaeological resources, in some portion of this era, the records of the geographers and historians)

Iron Age-Achaic Period: (starts between 1200- 1000 BC; the Hellenistic period begins 800 BC; Historical records, archaeological evidence)

Phrygian Period (between 800-600 BC years, the written and archaeological findings)

Lydian Period (between 750-547 years, the period that the most of the archaeological ruins were found).

Persians (547- 350 BC)

Alexander the Great- Seleukos (350- 195 BC)

Kingdom of Bergama (195 BC- 60 AD)

Roma (60 BC- 394 AD)

Roman- Byzantine (400- 1300)

The other Tribes and States ruling Akhisar

Luwian and Etruscans

Pelasgians

Hittites

Lydians

Phrygians

Macedonians (Alexander the Great)

Bergama Kingdom

Seleukos

Romans

Byzantium

Turks...

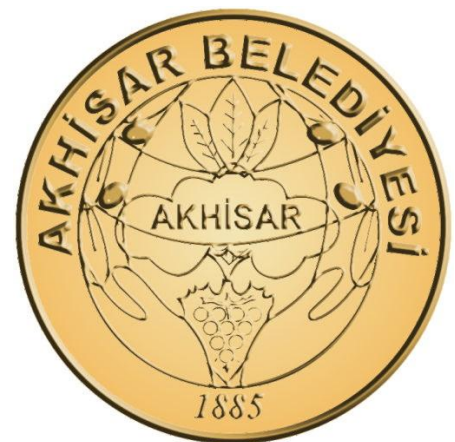
Furthermore the other tribes and states ruling Akhisar for a different short time are as follow: Pelops, Lygians, Atyads, Heraklites, Aiol, Ion.

Dor, Galatians, Cimmerians, Trakians, the Kingdom of Pontus, Cappadocia, kingdom, Sassanids, Arabs, Latins, the Crusaders.

The famous people who visited Akhisar and left great influence or lived in the long history of Akhisar are those:

Amazons

Hittite king Hattusilis

Troy King

Phrygian King Midas

Kin of Lydia Giges, Ardys, Sadyattes, Alyettes, Kroisos (Karuna)

King of Persia Dareios

King of Macedonia Alexander the Great (Great Alexander)

Lysimakhos

Kommagene Kingdom Antigones

Seleukos

Pergamum King Eumenes, Attalos, Aristonikos

King of Bithynia II. Prusias

Roman philosopher Gaius Blossius, Rome and the King of the Governor: Cornelius Sula, Flavius Fimbria, Gaius Iulius Caesar (Jul Caesar), Marcus Antonius, Hadrian, Caracalla, Eastern Roman (Byzantine Kings) to almost all Akhisar (thyateria) has undergone.

When it was between 680- 540 BC. Akhisar was within the boundaries of Lydia, and it was Lydians invented the Money the most important and indispensable tool of Exchange. Thus for the first time the unit of currency became exchangeable and universal for goods trade. The first electronic currency (gold- silver mixture) invented was made of gold and silver and in the form of coin. Later, on one side the figure of the lion- bull on the other side of the triangle and square- shaped depressions from the gold and silver articles were printed in two forms. The fact that Akhisar had advanced Professional organizations and became a metropolis influence in coinage.

In the years between 42- 48 AD Christianity began to spread in Anatolia. It is Akhisar which accepted the Christianity among the first seven Churches established. Akhisar is mentioned in two parts of the Bible. St. Jean mentioned seven sacred churches in Anatolia in the revelation of the Bible (Apocalypse) Ephesus, Smyrna, Pergamon, Thyateria, Sard, Philadelphia, Laodicea and also mentioned on different topics in his letter.

In a letter, St. Jean mentioned about a pagan woman called Isabel (Jezebel) took over the management of wool, felt, textile, ceramic, bronze craft guild workers. In the letter, it is also mentioned about this woman who did evil sway the owners' belief against the measures of faith and perseverance, and punishment and curse are also mentioned.

The first coming of Turks to Anatolia is between the years 800- 1000 AD. Kalac, Karluk, Kaghli, Kipchak Turkish tribes had arrived in Anatolia and they served in the Byzantine army in various times. After the Malazgirt battle between Seljuk and Byzantine in 1071, most parts of Anatolia were conquered by Turks and various principalities emerged (between the years 1071- 1086). After the year 1096 the Crusaders and the Latin invaded Byzantine and Anatolia, Akhisar stayed in the hands of these until the year 1261. Later, Akhisar was under the control of Byzantine and finally Turks conquered Akhisar in 1307 and thereafter the town has been called as Akhisar.

Akhisar became a part of Saruhan Principality, one of the Turkish Emirates in Anatolia, and became one of the most important cities. This period lasted until the year 1410 when Akhisar joined the Ottoman Empire, during this period Akhisar was ruled by Saruhan Bey, İlyas Bey, Isaac Bey and Hızır Bey.

During the Ottoman Empire management, Akhisar did not lose its vitality due to geographical, economic and strategic importance. Manisa (Magnesia) to which Akhisar is tied is a province where 7 out of 36 Ottoman Emperors served as a governor and prince.

During that period, Fatih the Conqueror and Suleyman the Magnificent who changed the history and direction of the world lived and grew in Manisa including Akhisar and became the Sultan.

DO YOU KNOW THESE?

The first urbanization began in the year 2200 BC in Thyateria (Akhisar). When we compare the history of Akhisar and European capitals, there was still very long time for European people to establish their high level civilizations. When we look at history of mankind, we see that Akhisar is on the point where the tribes speaking the Indo-European languages passed. Mesopotamia, Anatolia and Egypt are the first places where the first human civilizations developed. The transition from city states to states and empires started in this period.

In Mesopotamia, Sumerian, Babylonian, Assyrian, Akkadian, Pharaohs in Egypt, Anatolia, the Hurrian, Hittites, Frig, Lydia, Lycia were established as big states and empires. Thyateria (Akhisar) witnessed the birth of this period and developed during this period. As mentioned in the Bible, one of the world's first church was built in Akhisar. Furthermore, Thyateira was used as a place mentioned in the Bible which had been used as a temple has been serving as a Mosque called Ulu Cami (Great Mosque) since 1307.

The historical and archaeological structures and works in Akhisar, an important city in western Anatolia during the Ottoman era, are as follows:

Before Christ the construction of a temple belonging to the Pagan was restored in the period of Romans and used as a bazaar for a time then after the building was converted to church after Christianity began to spread. When the church was built, Christianity was not yet declared as the official religion by the empire. The traces of the apse in the east side of the building still exist in this building which was converted to mosque during the Saruhanogullari period. South side of the old ancient structure consists of thick walls and arched portion. The structure sites on a base 7 meters North and South walls of the temple of 3.68 meters and these parts of the structure have been strongest since it was first made. East and west walls partially were repaired by Saruhanogullari and the Ottomans.

The dome of the mosque wore over in time and suffered from great alteration, and the dome was made of bricks again. The architectural structure of the building which doesn't have an outer part for worshippers is rectangular-shaped in the direction of extending east-west. It is possible to enter the structure through a double-wooden door. At the entrance, 4 pieces of marble pillars in the form of loop that carries sermahfil (top floor of worship or place of residence) was built. The structure of these 4 structures and processing of marble columns and pedestals and structures and processing of marble columns and pedestals and columns is quite specific and is not possible to see anywhere else.

According to a tale, these columns were brought from Sicily. On the left side of the mosque entrance in the two different architectural Stone columns on the right side in the same square and rectangular columns near the pulpit made of red marble columns are monolithic.

The 8 square dome sits on these structures. In addition, the niche of the marble at the top of the columns and the figure, tezyin, leaf, and the process of writing is specific and completely carries the 18th century features of architectural decoration.

In the southeastern part of the garden of the mosque is a ready where there are interesting and original grave Stones whose history dates back 500 years. Grave Stones with depictions of Mosque are Turkish beauty of important work examples of Stone.

THYATERIA ANCIENT CITY: In the city center Bouleterion (Parliament Building), with columns made up of roads and structures have different arches and ancient city has managed to come up to the present. Thyateria (Akhisar) whose first establishment dates back 2200 BC and the structures of this section belonging to the 4.67 m. below have been identified.

Furthermore, during the construction work done around it, we learned that the city spread over a large area.

Thyateria which was a metropolis at that time lies to the North side and columns on the road continues with approximately 300 m. distance to the mound. According to the data obtained during the construction and in the archaeological exploration at the top of the hospital mound which contains various buildings is Roman Necropolis cemetery. The lower part of the mound dates back Neolithic period. It is likely to call here as acropolis according to the studies of the city. according to the writings of the old travelers and geographers, there had been a temple on behalf of Athena on the acropolis in Thyateria.

KÖFÜNLÜ MOSQUE: It was built by Saruhanoğulları in the year 1316 in the northeast of the hospital mound. Outer walls of the structure are supported by using the ancient columns.

Sasa Bey Hamam (Turkish bath) (1418-1428 AD). Sasa Bey or Sasa Bey Hamam is 200 meters from the Northeast of the hospital mound. The art decorations of the roof are Jewish type and stil in use.

PASA MOSQUE and BATH: (1469 AD) is an important work in ottoman period. There is a Caravanserai within a complex of buildings belonging to the foundations of the mosque next to a charitable establishment (Exceeded house), a bath, shops, and a stone madrasa.

The famous Turkish traveler Evliya Çelebi who visited Akhisar in 1671 mentions about it in his notes as follows: "there are tall plane trees in a large square in front of Pasha mosque and a bath where the sun does not penetrate, and 500 people sitting down and drinking coffee, and playing backgammon and CHESS."

The entrance portico is with an architecture reflecting the Ottoman art. There are 2 Namazgahs on the arches. It is possible to see 18th century decorative arts appropriate for a fine taste and decoration on its windows. This complex is still a charitable establishment where 800 people meet their food needs and its bath and inn stil in use.

NEW GÜLRUH MOSQUE and NEW BATH: (1500 AD, first half) was built by Gülrüh Sultan, mother of Prince Alemşah's (son of Fatih Sultan Mehmet Beyazıt II's grandson). As we have come across examples earlier in this mosque, hamam, theology school, charitable establishment, the bazaar is located within a complex. It is a single-domed and single-minared mosque, the bath is stil in use but the other Works have been ruined.

Jewish Cemetery: There is a Jewish cemetery near Reşay Bey cemetery in the south-east of Akhisar and the tombstones are stil protected and maintained. Synagogue (synagogue) is behind the current Directorate of Turkish Telekom Building in a dead-end street. The only thing that left from Jewish synagogue where Jews worship is only a door.

KAYALIOĞLU SCHOOL BUILDING: (1905) This old farm town school was built by Jews in Kayalıoğlu. The three-storey building designed and made of wood in the early years of 20th century was built by Jews settled in Akhisar. This historical building on İzmir-İstanbul

highway used to be seen in the green countryside with all the grandeur. Now, the building built right next to it.

In the vicinity of the ancient city of Akhisar and settlements are as follows: Yortan (Bostancı-Karakurt), Khliara, Gördük kale, Attaleia (Selçikli), Stratoikeia/ Hadrianapolis (Siledik), Nakrassa (Bakır), Kalamos (Gelenbe), Meteorion (Medar), Apollonis (Mecidiye), Hermokapelia(Zeytinliova), Heirakome(Beyoba), Hyrcanis(Alibeyli), Iulia Gordos (Gördes), Plateia Petra (Şahankaya), Daldis(Kemer), Kharakipolis (Karayakup), Bintepeleler, Sardes, Aigai, Sides (Demirci). The places above are worth visiting and seeing.

HANDICRAFTS

Since ancient times, a few handicrafts have been continued by people in Akhisar to meet the needs. One of the handicrafts mentioned above is wool and felt that had guild before BC as we know. Today this profession is still being continued by an artisan called Orhan Patoğlu. In addition to this, copper and tin process with the construction of horse carts is a tradition for hundreds of years. Akhisar has become the center of the production of horse carts is a tradition for hundreds of years. As a consequence of the construction of the carts and animal harness caused Akhisar to have the largest groups of hand crafts of saddler.

The artisans still continue to make harness for various animals today. Further, a few artisans still continue their arts to make saddler.

TABLETS, STONE INSCRIPTIONS AND ROAD STONES

In the region are the most common stones written path stones. The names of the administrators of that time were written on these stones. Thus it is easy to understand which period these Stones belong to. Most of the road blocks belong to the Roman period, some articles are in both Latin and Greek.

In a tablet belonging to the years 120-140 BC, there is a sacred area built in the memorial of Roman Emperor Hadrianus called "Hadrianeion" in Akhisar and every year they used to do sporting events in this area called "Hadriana Olympia". It is unknown where this area is.

Coins: We know that Money was first invented by Lydian in the 7th century BC it is highly possible that Thyateria was one of the first cities to use the Money in the world. In the years 200 BC some of the commercial centers started to mint their own Money.

The oldest coins minted in Thyateria are made of bronze and belong to the Bergama kingdom period. Usually on the one hand of the coins of Thyateria God Apollo's bust and of the goddess Artemis, the other side of the double-sided axes are to be found. The coins on which busts of Roman emperors and city administrators exist were minted in Thyateria in 50 AD. It is understood from the depictions of the coins found that they used to do some sporting events in Thyateria.

According to some findings of coins there used to be economic union among Thyateria, Pergamon (Bergama) and Smyrna (İzmir).

TODAY AKHİSAR

Located in Western Anatolia, Akhisar is one of the most populated towns with its powerful economy in Turkey. Agriculture and industry determine Akhisar economy. One of the Europe and Turkey's largest ceramic manufacturers in Organized Industrial Zone of Akhisar can be seen. Turkey's largest broiler and egg producing plant is in Akhisar.

Agricultural Products: the most agricultural products grown in Akhisar are tobacco, cotton, grapes, fruit and olives. Greenhouse method is common to grow vegetables.

Olives and olive oil production is the largest agricultural input items. Akhisar produces Turkey's two-thirds of edible olives. According to the detection of the Ministry of Agriculture and Farmers' Union, Akhisar has 25,000,000 olive trees. The structure of the soil and climate make the taste and value of olive perfect. An important part of table olives exported to Europe from Turkey is from Akhisar olives.

Olive Oil in all monotheistic religions has been accepted sacred and blessed, indispensable for humanity and has been called God liquid. People have used olive oil as medicine for a long time and it has been considered indispensable for a healthy life all over the world. When soil, temperature, climate, growing, low acid value and production skills come together, Akhisar Olive Oil is accepted as "perfect" according to the world olive oil criteria. Seventy-five olive oil are recognized worldwide.

Tüm bilgiler Akhisar Belediyesi tarafından hazırlanmıştır.

<http://www.akhisar.bel.tr>

akbel@akhisar.bel.tr

